Nr 49

av herr Henmark
om återinförande av affärstidsregleringen.

Redan vid beslutet om att affärstidslagen skulle avskaffas fanns betydande reaktion mot detsamma. Man fruktade att ökat öppethållande under helgdagar skulle orsaka ökad påfrestning för personalen, ökade priser samt icke önskvärda strukturförändringar inom handeln. För att följa bl. a. dessa förhållanden tillsattes affärstidsnämnden, som med jämna mellanrum avgivit rapporter. Enligt rapporten den 18 oktober 1973 anser affärstidsnämnden att förändringarna i öppethållandet varit relativt små och att varuhusen svarat för huvuddelen av dessa samt att omsättningen i helgdagshandeln uppgått till mellan 1–2 % av totala årsomsättningen. Medelantalet öppethållande-timmar per vecka har varit i stort sett oförändrat. Andelen fast heltidsanställd personal vid varuhusen har ökat, men dess arbetstid har minskat. Andelen obekväm tid och övertid har minskat. Nämnden anför emellertid att förändringarna kan vara stora på lokala marknader och att orter som ej ingår i av nämnden utvalda typorter kan uppvisa högre värden.

Beträffande själva öppethållandet torde förhållandet av bl. a. konkurrensskäl vara så att antingen håller alla stängt eller också håller alla öppet. Därest den av affärstidsnämnden redovisade omsättningsvolymen 1–2 % av total årsomsättning gäller generellt, bör kundservicen i en kommun väl kunna tillgodoses genom att exempelvis en butik per visst antal invånare håller öppet. Genom införd affärstidslag kan en reglering ske så att tillfredsställande kundservice kan skapas utan att obegränsat öppethållande behöver ske. Rättvisa mellan konkurrerande företag erhålls genom att tillstånd till öppethållande ges efter turlista. Alternativt kan nödig service beredas genom automatmöjligheter så att öppethållande ej erfordras.

Den fast heltidsanställda personalens arbetstid har minskat med 13 procentenheter under det att den deltidsanställdas har ökat. Uppgiften ger stöd för ett påstående att personalen rekryteras i stor utsträckning av hemmafruar, som deltidsarbetar. Ett annat påstående – att personalbehovet vid helgdagsöppet i viss utsträckning tillgodoses med skolungdom, som anställts med låg timlön – bekräftas inte av rapporten, om man inte kan tyda uppgiften att andelen obekväm tid och övertid minskat för den fast heltidsanställda personalen på detta sätt. Vad man än kan utläsa av rapporterna är helgdagsarbetet ett problem som berör kroppskrafter och hemliv. Det finns enligt mitt förmenande inte tillräckligt motiv för att tvinga hela denna grupp till helgdagsarbete, samtidigt som den allmänna trenden går mot att skapa ökad fritid för andra grupper.

Strukturen inom handeln har ännu inte varit föremål för rapport från

affärstidsnämnden, men en sådan har aviserats till år 1974. Man har angivit som skäl för dröjsmålet att en sådan studie måste omfatta en längre period. Erfarenheter ger vid handen att de små butikerna av kostnadsskäl inte kan konkurrera med varuhusen om helgdagskunderna, att omsättningen för de små butikerna minskat och att de stora varuhusen genom punktvisa prisnedsättningar på enstaka grupper av varor, som småbutikerna för, gör det svårt för dessa att kompensera förlusten i omsättning genom pålägg på priserna. De små butikerna för sålunda en ganska ojämn kamp mot varuhusen. Därest de små butikerna i större utsträckning nödgas avveckla sin verksamhet, kommer de gamla, de handikappade, de icke bilägande i en svår belägenhet. Det är beklagligt om studiet av strukturförändringarna kräver en så lång tidsperiod att butiksnedläggning redan hunnit ske när rapporten kan avgivas. Jag anser att det borde vara möjligt att, genom studium av punktfall, konstatera hur helgdagsöppethållandet omsättningsmässigt påverkat kringliggande butiker. Min uppfattning är att en utarmning håller på att ske, som förr eller senare resulterar i nedläggning.

Under nuvarande energikris bör hänsyn till begränsad energitillgång vara ett ytterligare argument för att förbjuda helgöppethållande.

Uppvärmning av dessa stora luftkuber, den generösa belysningen m. m. kräver betydliga energimängder.

Med hänvisning till ovanstående hemställs

att riksdagen beslutar

1. att affärstidsreglering återinförs,
2. att hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag härom.

Stockholm den 11 januari 1974

MARTIN HENMARK (fp)